

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติ

เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

อ.พ. 11/2564 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 11/2564
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

ญัตติ

เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
(นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางมาลินี คงรัตน์

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางสาวณิชา บูรณสิงห์

วิทยากรเชี่ยวชาญ

นายอนุชา ดีสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการ

นายนรากร นันทไตรภพ

วิทยากรปฏิบัติการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สอนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเสาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวพรพรรณ เสวกวิหารี

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

มกราคม 2564

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ทะเลและชายฝั่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย แต่ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรชายฝั่งของทะเลไทยเสื่อมโทรมอย่างมาก โดยเฉพาะทะเลเป็นแหล่งสุดท้ายที่ของเสียจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งถูกพัดมาตามลำน้ำแล้วสะสมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอ่าวไทย ซึ่งมีแม่น้ำที่สำคัญถึงสี่สายไหลไปรวมกันคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง และยังมีสาเหตุสำคัญมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วบริเวณชายฝั่ง ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมโทรมที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาจนเกิดเป็นมลพิษทางทะเลน้ำทะเลเสื่อมคุณภาพ และยังสร้างความเสียหายต่อพืชและสัตว์ที่อยู่อาศัยในทะเลและบริเวณชายฝั่ง ซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง และความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ก็ส่งผลย้อนกลับมายังมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ผลกระทบด้านสุขภาพ หรืออาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีมาตรการทางกฎหมายซึ่งกฎหมายของประเทศไทยจะมีการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดกล่าวถึงการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลไว้โดยเฉพาะ และกฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้การอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลของไทยยังประสบปัญหาอยู่

ดังนั้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลหรือสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแบบบูรณาการ เพื่อป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเล ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งให้คงอยู่และสร้างความเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 สารสำคัญ ญัตติ เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (นางสาวสุนัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ)	1-1
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณาญัตติ	3-1
3.1 สถานการณ์ในภาพรวมของประเทศ	3-1
3.2 มลพิษทางทะเล	3-4
- แหล่งกำเนิดมลพิษจากชายฝั่ง	3-5
- แหล่งกำเนิดมลพิษในทะเล	3-7
3.3 แนวทางการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางทะเล	3-7
3.4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	3-9
3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3-10
3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3-12
3.7 ข่าวกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางทะเล	3-14

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญ

ญัตติ เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาศึกษานุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล
อย่างเป็นระบบและยั่งยืน
(นางสาวสุณัฐชา โส่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาศึกษานุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เหตุผล

เนื่องด้วยทะเลและชายฝั่งเป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศและมีความสำคัญต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทุกชนิด แต่ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรดังกล่าวเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ระบบนิเวศทางทะเลกำลังประสบปัญหาอย่างหนัก ซึ่งเกิดจากมลพิษทางทะเลที่ส่วนใหญ่มาจาก การกระทำของมนุษย์ที่ขาดไร้ซึ่งความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น การประกอบ การอุตสาหกรรม การประกอบเกษตรกรรม การประกอบพาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นฐานการผลิต ซึ่งมีได้คำนึงถึงผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำเหล่านั้น ปัญหาดังกล่าว มิได้ส่งผลกระทบแต่เพียงกับมนุษย์เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งหมด ยกตัวอย่าง กรณีพะยูนมาเรียม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง คือ การที่พะยูน มาเรียมกินเศษพลาสติกที่มนุษย์ทิ้งลงทะเล ทำให้พลาสติกอุดตันในลำไส้นำไปสู่การเกิดแก๊สสะสมใน ทางเดินอาหาร จนเป็นเหตุให้ในที่สุดพะยูนมาเรียมตาย และสัตว์น้ำประเภทอื่นก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน หากมองปัญหาเหล่านี้ย้อนกลับไปจะเห็นได้ชัดว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดความเข้าใจในการแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบและยั่งยืนต่อไป

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ทะเลและชายฝั่ง¹ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายและมีคุณค่ามากมาย แต่ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรชายฝั่งของทะเลไทยเสื่อมโทรมอย่างมาก และทะเลเป็นแหล่งสุดท้ายที่ของเสียจากแหล่งต่าง ๆ ที่ถูกพัดมารวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอ่าวไทย และยังมีสาเหตุสำคัญมาจากการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วบริเวณชายฝั่ง ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมโทรมที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาจนเกิดเป็นมลพิษทางทะเล น้ำทะเลเสื่อมคุณภาพ และยังสร้างความเสียหายต่อพืชและสัตว์ที่อยู่อาศัยในทะเลและบริเวณชายฝั่ง ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลย้อนกลับมายังมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านสุขภาพ หรืออาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม เป็นต้น มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลเพื่อการดำรงชีพ เช่น การทำประมง การขนส่งและคมนาคม รวมถึงการพักผ่อนหย่อนใจมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติบนบกกำลังจะหมดสิ้นไป จึงได้มีการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยการใช้วิทยาการสมัยใหม่มากขึ้น เช่น การสำรวจและการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ได้แก่ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ต่าง ๆ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวมีการปล่อยสารเคมีหรือการรั่วไหลของน้ำมันเชื้อเพลิงลงสู่ทะเล ไม่ว่าจะด้วยความประมาท อุบัติเหตุ หรือเจตนา ซึ่งเมื่อสารเหล่านี้ไหลลงสู่ทะเลแล้วจะกระจายแขวนลอยหรือละลายปนไปกับน้ำทะเลทำให้เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของคนและสัตว์ในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ การทิ้งสิ่งของที่ใช้แล้วหรือขยะมูลฝอยต่าง ๆ ซึ่งสลายตัวตามธรรมชาติได้ยาก เช่น ถุงพลาสติก หรือการทิ้งเทของเสียและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงสู่ทะเลเป็นการทำลายทัศนียภาพที่สวยงามของธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเล

สำหรับประเทศไทยภาวะมลพิษทางทะเลส่วนใหญ่จะเกิดจากการปล่อยของเสียจากแหล่งชุมชนลงทะเล และการใช้ประโยชน์จากทะเลอื่น ๆ เช่น การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในทะเล การขยายตัวของการคมนาคมทางน้ำ อุบัติเหตุจากการทำงานของเรือเดินทะเล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น และพบว่า ปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในทะเลและชายฝั่งมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การขยายตัวของอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม จากปัญหาสภาพแวดล้อมทางทะเลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติในทะเลที่เคยเชื่อว่าใช้ไม่มีวันหมดสิ้นนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากปริมาณทรัพยากรธรรมชาติมีปริมาณลดน้อยลงกว่าเดิมมากและนับวันอาจจะหมดสิ้นไป หากปัญหามลพิษทาง

¹ มลพิษทางทะเล. (ม.ป.ป.). มลพิษทางทะเล. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก

Pcd.go.th/info_serv/water_marine.html

ทะเลไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศและเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากทะเลเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านการท่องเที่ยว การประมง หรือการพาณิชย์ นอกจากนี้ ทรัพยากรทางทะเลยังเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป หรือจะต้องใช้เวลานานในการที่ทรัพยากรดังกล่าวจะกลับคืนสู่สภาพเดิม ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมทางทะเลจึงเป็นปัญหาจะต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างต่อเนื่อง และต้องมีมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ปัจจุบันจะมีมาตรการทางกฎหมายที่มีการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดกล่าวถึงการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลโดยเฉพาะ จึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้การอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลของไทยยังประสบปัญหาอยู่

ดังนั้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลหรือสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแบบบูรณาการ เพื่อป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเพื่อประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเลและระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งให้คงอยู่โดยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณาญาติ

3.1 สถานการณ์ในภาพรวมของประเทศ¹

3.1.1 ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1) ป่าชายเลนและป่าชายหาด

ใน พ.ศ. 2561 พบว่า มีพื้นที่ป่าชายเลนใน 24 จังหวัด รวมทั้งหมด 2.86 ล้านไร่ โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนคงสภาพรวม 1,534,585 ไร่ และสามารถดำเนินการยึดคืนพื้นที่ป่าชายเลน ได้จำนวน 8,811 ไร่ โดยดำเนินการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่ที่ได้ยึดคืน และพื้นที่อื่น ๆ ได้จำนวน 5,111 ไร่ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและมีสภาพดีขึ้น ส่วนพื้นที่ป่าชายหาดมีพื้นที่รวม 23,687.78 ไร่ ซึ่งจำเป็นต้องไปรับการดูแลและอนุรักษ์ต่อไป

ทั้งนี้ พื้นที่ป่าชายเลนและป่าชายหาด ที่อยู่ใกล้แหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม รวมทั้งพื้นที่ชุมชนที่มีอัตราการขยายตัวสูง จะได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและทรัพยากร การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจนเกินขีดความสามารถ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของพืชและสัตว์น้ำ นำไปสู่ปัญหาในการประกอบอาชีพประมง รวมถึงการทำให้เกิดการพังทลายของแนวดินตามแนวชายฝั่ง โดยคลื่นและแรงลมที่รุนแรงมากขึ้น

2) ภูเขาทะเล

ใน พ.ศ. 2561 พบว่า มีพื้นที่แหล่งภูเขาทะเลใน 19 จังหวัด รวมทั้งหมด 159,828 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.91 จาก พ.ศ. 2558 ที่มีอยู่รวม 147,184 ไร่ โดยมีสถานภาพสมบูรณ์ถึงสมบูรณ์มากที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดตราดและชลบุรี จะมีภูเขาทะเลขึ้นปกคลุมและแพร่กระจายเพิ่มขึ้น แต่ในบางพื้นที่ที่อยู่ใกล้แนวเส้นทางการเดินเรือแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยว และชุมชนขนาดใหญ่ใกล้ชายฝั่ง ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล ประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและทรัพยากรภูเขาทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของพืชและสัตว์น้ำ

3) ปะการัง

ใน พ.ศ. 2561 พบว่า มีพื้นที่แนวปะการังใน 17 จังหวัด รวมทั้งหมด 149,025 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 จาก พ.ศ. 2558 ที่มีอยู่รวม 148,954 ไร่ โดยมีสถานภาพตั้งแต่เสียหายมากถึงสมบูรณ์ดีมาก ซึ่งแนวปะการังที่มีสภาพเสียหาย มักเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

¹กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (พฤษภาคม 2563). รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทย พ.ศ. 2561 ฉบับผู้บริหาร. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก <https://www.dmcr.go.th/detailLib/4933>

การขุดลอกร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ การสร้างท่าเรือการเดินเรือสัญจรและจอดเรือ การทำประมงในแนวและใกล้แนวปะการัง ปัญหาเรื่องขยะทะเลและเศษอวนจากการทำประมง โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดชลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

นอกจากนี้ แหล่งปะการังยังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ฤดูกาลทิศทาง และคลื่นลมชายฝั่งที่เปลี่ยนแปลงและรุนแรงมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิน้ำทะเลและอากาศที่ก่อให้เกิดปะการังฟอกขาว

4) สัตว์ทะเลหายาก

สัตว์ทะเลหายากที่พบในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เต่าทะเล พะยูน โลมา และวาฬ โดยในช่วง พ.ศ. 2551-2561 พบว่า การวางไข่ของเต่าทะเล และการพบเห็นเต่าทะเล พะยูน โลมา และวาฬ ในธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2560 พบเต่าทะเลซึ่งมาวางไข่จำนวน 329 รัง พ่อและแม่เต่าทะเลจำนวน 356 ตัว พะยูนจำนวน 221 ตัว วาฬบรูด้าจำนวน 65 ตัว และโลมาจำนวน 1,687 ตัว ในขณะเดียวกันยังพบการเกยตื้นจำนวนรวม 411 ครั้ง แบ่งเป็น เต่าทะเล 149 ครั้ง พะยูน 15 ครั้ง และโลมาและวาฬจำนวน 247 ครั้ง โดยภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับสัตว์ทะเลหายาก เกิดจากทั้งกิจกรรมของมนุษย์ และจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งมีผลทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยในธรรมชาติถูกรบกวนแหล่งอาหาร และพื้นที่อยู่อาศัยและวางไข่มีน้อยลง ทำให้อัตราการตายสูงขึ้น โดยมีสาเหตุจากการกินขยะพลาสติกและการติดเครื่องมือประมง รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น และการขึ้นมาวางไข่ของเต่าทะเลน้อยลง

5) ปะการังเทียม

ข้อมูลใน พ.ศ. 2561 พบว่า การจัดวางปะการังเทียมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปีและมีแนวโน้มการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น โดยมีการติดตามตรวจสอบพื้นที่ที่จัดวางปะการังเทียมไปแล้วเพิ่มมากขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2556-2560 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ดำเนินการจัดวางปะการังเทียม รวมทั้งสิ้น 54,640 แห่ง พื้นที่รวม 123,000 ตารางเมตร โดยประโยชน์ของการจัดวางปะการังเทียม คือ การเพิ่มความหลากหลายของระบบนิเวศ ทำให้ผลผลิตของสัตว์น้ำมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีรายได้จากการทำประมงและการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดวางปะการังเทียมที่ไม่เหมาะสม อาจนำมาซึ่งปัญหาและผลกระทบต่อระบบนิเวศ และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ด้วย ดังนั้น การจัดวางปะการังเทียม จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของการจัดวางในแต่ละพื้นที่ และเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

1) ขยะทะเล

ประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียนหลายประเทศ ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีการทิ้งขยะพลาสติกลงสู่ทะเลมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ดังนั้น ขยะทะเลจึงถือเป็นภารกิจพิเศษของประเทศไทยและในบทบาทความร่วมมือกับนานาชาติ ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศ

ด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งนี้ ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียนใน พ.ศ. 2562 จึงได้มีความคิดริเริ่มที่จะดำเนินการจัดประชุมรัฐมนตรีอาเซียนสมัยพิเศษด้านขยะทะเล (Special ASEAN Ministerial Meeting on Marine Debris)

นอกจากนี้ พ.ศ. 2561 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ยังได้กำหนดมาตรการด้านการจัดการขยะทะเลที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การเก็บขยะทะเลที่ตกค้างในระบบนิเวศทางทะเล เช่น ชายหาด แนวปะการัง และป่าชายเลน การรณรงค์จัดการขยะและมาตรการหาดปลอดบุหรี่ การติดตั้งหุ่นลอยดักขยะบริเวณปากแม่น้ำ และลำคลองที่สำคัญ การสำรวจและประเมินผลกระทบต่อระบบนิเวศ สัตว์ทะเลหายาก และการศึกษาวิจัยด้านไมโครพลาสติกซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้ปริมาณขยะทะเลมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2) คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสี และภาวะน้ำมันรั่วไหลในทะเลสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งในภาพรวมดีขึ้น โดยเริ่มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2556 จนถึง พ.ศ. 2560 พบว่า คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ร้อยละ 61 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 35 เกณฑ์เสื่อมโทมร้อยละ 3 และเกณฑ์เสื่อมโทมมาก ร้อยละ 1 การเกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสีมีน้อยลงเฉลี่ยปีละประมาณ 3-4 ครั้งและมีระยะเวลาการเกิดแต่ละครั้งในช่วงสั้น ๆ ส่วนมากพบทางอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ภาวะน้ำมันรั่วไหลในทะเลมีจำนวนครั้งของการเกิดน้อยลง โดยใน พ.ศ. 2561 ยังไม่พบภาวะน้ำมันรั่วไหลในทะเล

สถานการณ์ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การแพร่ระบาดของแมงกะพรุนพิษมีเพิ่มขึ้น และมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากพิษของแมงกะพรุนเพิ่มขึ้นและการรุกรานของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบริเวณเป็นจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสถานภาพของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งนี้ ได้อาศัยอำนาจ หน้าที่ ตามความในมาตรา 17 ประกอบมาตรา 3 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ใน พ.ศ. 2558 มีการออกมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง บริเวณพื้นที่เกาะเต่า เกาะพะงัน อำเภอกะพะงัน และเกาะสมุย อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2561 ที่ผ่านมา โดยจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ธันวาคม 2561 เพื่อระงับการกระทำ หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นการอนุรักษ์ หรือแก้ไข หรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3.2 มลพิษทางทะเล²

ทะเลและชายฝั่ง นอกจากจะเป็นแหล่งผลิตปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ อีกหลายชนิดที่เป็นอาหารของคนไทยแหล่งใหญ่แล้ว ยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายและมีคุณค่ามากมาย แต่ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรชายฝั่งของทะเลไทยเสื่อมโทรมอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากทะเลเป็นแหล่งสุดท้ายที่ของเสียจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งถูกพัดมาตามลำน้ำแล้วสะสมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอ่าวไทย ซึ่งมีแม่น้ำที่สำคัญถึงสี่สายไหลไปรวมกัน คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง และยังมีสาเหตุสำคัญมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วบริเวณชายฝั่ง ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมโทรมที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาจนเกิดเป็นมลพิษทางทะเล น้ำทะเลเสื่อมคุณภาพ และยังสร้างความเสียหายต่อพืชและสัตว์ที่อยู่อาศัยในทะเลและบริเวณชายฝั่ง และความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลย้อนกลับมาถึงมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านสุขภาพ หรืออาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม เป็นต้น

มลพิษทางทะเล หมายถึง การที่มนุษย์นำเอาสิ่งต่าง ๆ ลงสู่สิ่งแวดล้อมในทะเล เช่น น้ำเสีย ขยะ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ หรือจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งมีชีวิตเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ หรือการทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมในทะเลเสื่อมโทรมลง และทำให้คุณค่าทางสุนทรียภาพลดลง

มลพิษทางทะเลเกิดจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเล เช่น การเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม การเปลี่ยนป่าชายเลนไปเป็นนาุ้ง ทำให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต แหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าวสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดมลพิษจากชายฝั่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดคือ ชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ท่าเรือ ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล และริมฝั่งแม่น้ำที่ไหลลงสู่ทะเล ซึ่งกิจกรรมจากชายฝั่งดังกล่าวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณชายฝั่งและในทะเลเสื่อมโทรมลง

2. แหล่งกำเนิดมลพิษในทะเล เกิดจากกิจกรรมในทะเลที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ได้แก่ การเดินเรือ การทำประมง และทำเทียบเรือบริเวณชายฝั่ง ทำให้ทะเลมีการปนเปื้อนของน้ำมันที่รั่วไหล นอกจากนี้ การขุดร่องน้ำ การขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ และการทำเหมืองแร่ในทะเลก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายและเกิดการปนเปื้อนของสารมลพิษรวมทั้งปรากฏการณ์น้ำเปลี่ยนสี ซึ่งทำให้น้ำทะเลเกิดการเน่าเสียและเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ

² มลพิษทางทะเล. (ม.ป.ป.). มลพิษทางทะเล. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก

Pcd.go.th/info_serv/water_marine.html

แหล่งกำเนิดมลพิษจากชายฝั่ง

1. ชุมชน Communities

ชุมชน โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำที่มีชุมชนหนาแน่น เป็นแหล่งก่อให้เกิดมลพิษจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้านเรือน ตลาดสด สำนักงาน โรงพยาบาล เช่น น้ำล้างจาน น้ำซักเสื้อผ้า ของเสียจากอาคารสำนักงานต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งน้ำทิ้งดังกล่าวมีความสกปรกสูง เช่น ปริมาณฟอสฟอรัสและไนโตรเจนสูง ทำให้พีชีน้ำเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้ต้องใช้ออกซิเจนในการสังเคราะห์แสงมากขึ้นจนทำให้แหล่งน้ำเกิดภาวะขาดออกซิเจน และเสื่อมคุณภาพได้

ส่วนขยะหรือของเสียที่เป็นของแข็ง ได้แก่ โฟม ยาง ขวดแก้ว และวัสดุที่ทำจากพลาสติกต่าง ๆ อาจมีอันตรายต่อสัตว์น้ำเพราะคิดว่าเป็นอาหาร เนื่องจากขยะดังกล่าวใช้เวลาในการย่อยสลายนาน เช่น ตัวรถเมล์ มีอายุ 2-4 สัปดาห์ ผ้าฝ้ายมีอายุ 1-5 เดือน เชือกมีอายุ 3-14 เดือน ไม้มีอายุ 13 ปี กระจบอง อลูมิเนียมมีอายุ 200-300 ปี ขวดพลาสติกมีอายุ 450 ปี โฟมมีอายุ 500 ปี (บนดิน) ขวดแก้วไม่สามารถย่อยสลายได้ ของเสียและขยะเหล่านี้มักจะมาจากชุมชนที่ติดกับแม่น้ำที่ไหลสู่ทะเลหรือชุมชนที่อยู่ติดกับทะเลของเสียที่ถูกทิ้งดังกล่าวเมื่อถูกพัดเข้าสู่ชายฝั่งจะทำให้บริเวณนั้นสกปรก เสียทัศนียภาพ และไม่เหมาะแก่การท่องเที่ยว

2. อุตสาหกรรม Industrial Plants

-อินทรีย์สาร Organic Matter

โรงงานที่ก่อให้เกิดอินทรีย์สาร ได้แก่ โรงงานกระดาษ ผลิตภัณฑ์อาหาร น้ำตาล เหล้า และเบียร์ เป็นต้น โดยน้ำทิ้งจากแหล่งดังกล่าวมักมีปริมาณฟอสฟอรัสและไนโตรเจนสูง ทำให้การเจริญของแบคทีเรียและเชื้อราเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจุลินทรีย์เหล่านี้จะใช้ออกซิเจนในการย่อยสลายอินทรีย์สาร ปริมาณออกซิเจนในน้ำจึงลดลงและมีค่าความสกปรกในรูปบีโอดีสูง ทำให้สัตว์น้ำติดเชื้อหรือขาดก๊าซออกซิเจนจนตาย ซึ่งภาวะมลพิษแบบนี้สังเกตได้จากการเกิดน้ำเน่าเหม็น

-ความร้อน Heat

เกิดจากการปล่อยน้ำหล่อเย็นของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ โดยน้ำที่ปล่อยมีอุณหภูมิสูงกว่าน้ำในสภาพแวดล้อมทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำลดลง และเกิดการเปลี่ยนแปลงขบวนการเมตาโบลิซึมของสัตว์น้ำ เช่น การหายใจ การกินอาหาร และมีผลต่อการวางไข่ของปลา ส่วนสัตว์ที่เคลื่อนที่ได้ อาจจะอพยพไปอยู่ที่อื่นซึ่งเป็นการสูญเสียแหล่งอาหาร

-โลหะหนัก Heavy Metals

เกิดจากการทิ้งของเสียจากโรงงานที่มีโลหะหนักปนอยู่ เช่น โรงงานทำพลาสติก ผลิตคลอรีน เครื่องไฟฟ้าบางชนิดหรือเป็นส่วนผสมของสารเคมีที่ใช้ฆ่าแบคทีเรีย และสีกันเปรียง เป็นต้น โลหะหนักส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ พรอท ตะกั่ว แคดเมียม ทองแดง สังกะสี เหล็ก แมงกานีส โคบอลท์ เงิน เป็นต้น สารเหล่านี้สามารถสะสมและถ่ายทอดไปตามห่วงโซ่อาหารในสัตว์น้ำ ซึ่งจะเพิ่มปริมาณมากขึ้นจนถึงระดับที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคสัตว์น้ำได้

-สารโพลีคลอรีเนเตดไบเฟนิล หรือ PCBs Polychlorinated Biphenyls

ใช้ในอุตสาหกรรมหลายชนิด เช่น อุตสาหกรรมไฟฟ้า โรงงานทำพลาสติก สี เป็นต้น สารเหล่านี้มีความเป็นพิษสูง ไม่สามารถย่อยสลายทางชีวภาพ และเป็นสารที่ถ่ายทอดสะสมตามห่วงโซ่อาหาร นอกจากนี้ยังเป็นสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้

3. เกษตรกรรม Agriculture

ประเทศไทยได้พัฒนาจากระบบเกษตรกรรมไปสู่ระบบอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชต่าง ๆ การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดมลพิษทางทะเลได้ดังนี้

-การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ Aquaculture

พบทั่วไปบริเวณป่าชายเลน ปากแม่น้ำ และคลองต่าง ๆ ที่ติดกับชายฝั่งทะเล สัตว์น้ำสำคัญที่ทำการเพาะเลี้ยง ได้แก่ กุ้งกุลาดำ ปลากระพง ปูทะเล หอยนางรม โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ มีการเพาะเลี้ยงมากในภาคใต้ มีการปล่อยน้ำทิ้งที่มีคุณภาพต่ำ ประกอบด้วย ของเสียจากการขับถ่าย ตะกอนดิน สารเคมี ยาปฏิชีวนะ และเศษอาหารปนอยู่ด้วย เช่น แอมโมเนีย ไนโตรเจน รวมถึงค่าความเป็นกรดและด่างไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำต่ำ จำนวนแพลงก์ตอนในน้ำสูงมาก เป็นต้น

-การเพาะปลูก Agriculture

โดยทั่วไปเกษตรกรจะใช้สารเคมีพืชมะเร็ง ยากำจัดวัชพืช และปุ๋ยในการป้องกันการสูญเสียผลผลิต สารเคมีเหล่านี้สามารถแพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน ซึ่งจะมีการสะสมในแหล่งน้ำต่าง ๆ และถูกถ่ายเทลงสู่ทะเลได้โดยเฉพาะยากำจัดศัตรูพืชจะถูกดูดซึมผ่านแพลงก์ตอนพืช และสารแขวนลอยในน้ำ แล้วถ่ายทอดและสะสมเพิ่มขึ้นในตัวสัตว์ที่อยู่ในห่วงโซ่อาหารที่สูงกว่าทำให้สัตว์มีอาหารผิดปกติจนถึงตายได้

4. การท่องเที่ยว Tourism

ปัจจุบันการท่องเที่ยวทะเลได้รับความนิยมสูงและผลที่ตามมา คือ การเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยของเสีย และน้ำทิ้งจากสถานที่พักตากอากาศ ร้านอาหาร และสถานบริการอื่น ๆ และเรือโดยสารทำให้น้ำทะเลมีคุณภาพเสื่อมลง นอกจากนี้ การทิ้งสมอเรือบริเวณแนวปะการังเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ทรัพยากรชายฝั่ง ระบบนิเวศใต้ท้องทะเล และทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรมลง และยังมีผลต่อสุขภาพอนามัยของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงส่งผลต่อการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจด้วย

5. ท่าเรือและสะพานปลา Fishing Post

บริเวณท่าเรือส่วนใหญ่มีการรั่วไหลของน้ำมันจากการซ่อมเครื่องยนต์การถ่ายน้ำมันเครื่อง น้ำทิ้งจากท้องเรือ และการทำความสะอาดเรือ ส่วนท่าเทียบเรือประมงและสะพานปลา พบว่า น้ำทิ้งจากการล้างทำความสะอาดสัตว์น้ำแปรรูปสัตว์น้ำ การล้างทำความสะอาดท่าและเรือประมง ไหลลงสู่แหล่งน้ำโดยตรงโดยไม่ผ่านการดักเศษชิ้นส่วนสัตว์น้ำและระบบบำบัดใด จึงมักมีคราบไขมัน เศษซากสัตว์น้ำ และเศษขยะมูลฝอยลอยอยู่บนผิวน้ำ ซึ่งน้ำทิ้งเหล่านี้จะมีสารอินทรีย์ปนเปื้อนเป็นจำนวนมาก มีผลต่อคุณภาพน้ำและสิ่งมีชีวิตในบริเวณนั้น

2. กำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ

กรมควบคุมมลพิษได้ประกาศมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษบริเวณชายฝั่งที่มีผลต่อคุณภาพน้ำทะเล เช่น มาตรฐานน้ำทิ้งชุมชน มาตรฐานน้ำทิ้งอุตสาหกรรม เพื่อควบคุมการพัฒนากิจกรรมบริเวณชายฝั่งที่มีอยู่อย่างเคร่งครัดและป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษลงสู่ทะเลมากเกินไป จนก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางทะเลได้ โดยหากเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษใดไม่ปฏิบัติตามจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

3. จัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำและน้ำทะเลชายฝั่ง

การป้องกันและแก้ไขความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในบริเวณตอนล่างของแม่น้ำหรือบริเวณชายฝั่ง กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการศึกษาโครงการการจัดการคุณภาพน้ำและจัดทำแผนปฏิบัติการในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคตะวันออก และลุ่มน้ำภาคใต้ และโครงการจัดการคุณภาพน้ำและจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการมลพิษทางน้ำในเขตชุมชน และกิจกรรมจากชุมชน ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำบริเวณตอนล่างของแม่น้ำและชายฝั่งทะเล โครงการดังกล่าวจะช่วยในการพิจารณาจัดทำแผนการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนพร้อมทั้งเสนอมาตรการต่าง ๆ ในการลดปริมาณมลพิษแหล่งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

4. พัฒนาเทคโนโลยีในการลดมลพิษทางทะเล

กรมควบคุมมลพิษ ได้พัฒนาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ใช้คาดการณ์แนวทางการเคลื่อนตัวของคราบน้ำมันในทะเล ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการขจัดคราบน้ำมัน และระบบประเมินความเสี่ยงการเกิดคราบน้ำมันในทะเล เพื่อใช้เป็นแนวในการเลือกเทคนิคขจัดคราบน้ำมันที่มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. จัดทำแผนการจัดการ แนวทาง และมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน ท้องถิ่น และเขตควบคุมมลพิษ เช่น เขตควบคุมมลพิษจังหวัดภูเก็ต กรมควบคุมมลพิษจะทำการสำรวจข้อมูลด้านการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ และพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียจากมูลฝอยแบบประหยัดพื้นที่และค่าใช้จ่าย

6. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และจิตสำนึกด้านอนุรักษ์แก่ประชาชน

ภาครัฐและเอกชนได้จัดทำเอกสารเผยแพร่และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทางทะเล และให้ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำรายงานคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล และเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดการมลพิษทางทะเล

7. แผนปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อป้องกันและแก้ไขมลพิษทางทะเล

จัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินในการขจัดคราบน้ำมันสำหรับกรมควบคุมมลพิษ จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานและโครงสร้างของการปฏิบัติการต่าง ๆ ในการรับแจ้งข่าวการเกิดคราบน้ำมันในทะเลขึ้นต้น ตลอดจนการทำควมสะอาดคราบน้ำมัน แผนการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมจากการเกิดคราบน้ำมัน ไปจนถึงการทำกรฟ้องร้องค่าเสียหายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากน้ำมันรั่วไหล

3.4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง³

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีภารกิจหน้าที่ในการคุ้มครองอนุรักษ์และดูแลฟื้นฟูทรัพยากร ได้หาแนวทาง วิธีการ และมาตรการ เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ฟื้นความสมบูรณ์ โดยมีการดำเนินโครงการและกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อให้กับความเหมาะสมของทรัพยากรแต่ละชนิดและพื้นที่ ดังนี้

การจัดสร้างปะการังเทียม

การดำเนินการจัดสร้างปะการังเทียมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่ามาใช้ในการคุ้มครองและฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะการป้องกันแก้ไขปัญหาการลักลอบใช้เครื่องมือประมงที่ไม่เหมาะสมในบริเวณระบบนิเวศชายฝั่งที่เป็นแหล่งอาศัยเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์ทะเล ป้องกันความเสียหายของแหล่งทรัพยากรจากการทำการประมง อวนลาก อวนรุน และเป็นการเพิ่มพื้นที่สำหรับการลงเกาะของตัวอ่อนปะการัง เพื่อฟื้นฟูแนวปะการังที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความเสื่อมโทรมจากธรรมชาติ รวมถึงใช้ในการบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบจากการใช้ประโยชน์พื้นที่แนวปะการังสำหรับการท่องเที่ยวดำน้ำ

การฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเล

การฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเล มีแนวทางการดำเนินงานเช่นเดียวกับทรัพยากรปะการัง เนื่องจากมีปัจจัยผลกระทบที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมจากปัญหาเดียวกัน ดังนั้น การฟื้นฟูโดยการลดปัจจัยหรือผลกระทบจึงเป็นประเด็นหลักในการฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเล กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้มีการศึกษาทดลองการฟื้นฟูหญ้าทะเลโดยวิธีการแยกกอแล้วย้ายปลูกในแหล่งหญ้าทะเลเดิมตามธรรมชาติ และการเพาะขยายพันธุ์หญ้าทะเลจากเมล็ดแล้วนำไปปลูกในพื้นที่ ซึ่งบางพื้นที่สามารถเจริญเติบโตและมีปริมาณเพิ่มขึ้น เช่น ในพื้นที่จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต ที่ผ่านมาการฟื้นฟูโดยการเพาะขยายพันธุ์และปลูกหญ้าทะเลถึงแม้จะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรแต่กิจกรรมการปลูกหญ้าทะเลที่จัดขึ้น ทำให้ชุมชนในพื้นที่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา กลุ่มอาสาสมัคร ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เกิดจิตสำนึก และมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์หญ้าทะเลกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง

การฟื้นฟูป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลน ได้รับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการกำหนดแนวทาง มาตรการทางกฎระเบียบในระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายอนุรักษ์ในการเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายป่า เร่งให้มีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกทำนาถุ้ง พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมและพื้นที่ทิ้งร้างอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เอกสารสิทธิ์ที่ต้องตามกฎหมาย โดยภาคประชาชน นอกจากนี้ยังสนับสนุนการศึกษาวิจัย การฟื้นฟู การใช้ประโยชน์ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยี

³ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2558). *คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย*. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก <https://dmcrth.dmcr.go.th/attachment/dw/download.php?WP=UqjMT00qmAZG22DM7y04TyerPMjAT0jqmOZZz1CM500hJatrTDo7o3Q>

ที่เหมาะสม เพื่อให้ระบบนิเวศป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ คนสามารถอยู่กับป่าได้และเกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์และฟื้นฟูสัตว์ทะเลหายาก

กลุ่มประชากรสัตว์ทะเลหายากในประเทศไทย เช่น เต่าทะเล พะยูน โลมา ปลาฉลาม มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากภาวะคุกคามหลายประการ เช่น เรื่องความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม แหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งหากิน ภัยคุกคามจากเครื่องมือประมง และการเจ็บป่วยตามธรรมชาติ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสัตว์ทะเลหายาก เช่น การช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก การเพาะขยายพันธุ์และอนุบาลสัตว์ทะเลหายาก การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาชีวประวัติและพฤติกรรมของสัตว์ทะเลหายาก การกำหนดมาตรการอนุรักษ์และคุ้มครอง สนับสนุนการอนุรักษ์สัตว์ทะเลหายากโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังรวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์และสภาพปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ การประชุม สัมมนา รวมถึงการฝึกอบรม โดยมีการจัดฝึกอบรมให้กับเครือข่ายในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรในภูมิภาคอาเซียนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมด้านสัตว์ทะเลหายาก สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อให้มีแนวทางในการศึกษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูสัตว์ทะเลหายากในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายในระดับภูมิภาค ตั้งแต่เทคนิคการสำรวจ การช่วยชีวิตสัตว์ทะเลเกยตื้น และการทำงานร่วมกับเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ รวมถึงการพัฒนาศูนย์ช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายาก

3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางทะเลและชายฝั่ง ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485

มาตรา 28 วรรคสอง ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคน้ำอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย

2) พระราชบัญญัติกรมประมง พ.ศ. 2558

มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ ทางวิชาการและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

- (1) ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำ
- (2) กระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำมีนเมา
- (3) ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ
- (4) ทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำอันจำเป็นโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ของทางราชการทหาร หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

3) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ต้องปฏิบัติตามในเรื่องดังต่อไปนี้

(5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 78 การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใด ๆ เพื่อบำบัดและขจัดขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการสำรวจ และขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบกและในทะเล หรือการป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการปล่อยทิ้งน้ำมัน และการทิ้งของเสียและวัตถุอื่น ๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมัน และเรือประเภทอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

5) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2535

มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้หิน กรวด ทราย ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของหรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ ยกเว้นน้ำมันและเคมีภัณฑ์ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขิน ตกตะกอนหรือสกปรก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในการขจัดสิ่งเหล่านั้นด้วย

มาตรา 120 ให้เจ้าท่ามีหน้าที่ดูแล รักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ และทะเลภายในน่านน้ำไทย

ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แกะไข หรือทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงร่องน้ำทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาทและให้เจ้าท่าสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว

6) พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

มาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ และจังหวัด

(2) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว

(3) เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(4) เรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล พ.ศ. 2560 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยกำหนดค่านิยามที่สำคัญ ดังนี้

“อาสาสมัครพิทักษ์ทะเล” หมายความว่า บุคคลที่มีความเสียสละ และอุทิศตนในการทำงาน ด้านการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืนร่วมกับ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ใช้ชื่อย่อว่า “อสทล.” มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า “Marine Rangers”

“กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล” หมายความว่า การเชื่อมประสานกันของอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล เป็นลักษณะเครือข่ายในระดับพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นเพื่อการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยใช้หลักการมาภิบาลในการทำงาน เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

“กรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล” หมายความว่า ผู้แทนอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนปฏิบัติงานในฐานะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) งานวิจัย เรื่อง “ศึกษาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชายฝั่งอ่าวไทย: กรณีศึกษา จังหวัดระยองและจังหวัดจันทบุรี”⁴ ศึกษาโดย พล.ร.ท.ไพบุลย์ เต็มสมเกต รน. พ.อ.บุญเอื้อ บุญฤทธิ และ ร.อ. ทินพันธุ์ นาคะตะ (2560)

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมและเสนอแนะนโยบายเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย ผลการศึกษา พบว่า ป่าชายเลนและสภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากการทำนาุ้ง การปล่อยของเสียจากโรงงาน การปล่อยสารเคมีจากการทำนาข้าว และการทิ้งขยะของสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมทั้งการกัดเซาะชายฝั่งของคลื่นจากทะเล นโยบายสาธารณะที่เสนอแนะเป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรการในการแก้ปัญหาสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม การกัดเซาะชายฝั่งของคลื่นจากทะเลและการจัดการขยะของชุมชน

⁴ พล.ร.ท.ไพบุลย์ เต็มสมเกต รน. พ.อ.บุญเอื้อ บุญฤทธิ และ ร.อ. ทินพันธุ์ นาคะตะ (2560). ศึกษาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชายฝั่งอ่าวไทย: กรณีศึกษา จังหวัดระยองและจังหวัดจันทบุรี. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/86962/71142>

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่ดังนี้ คือ 1) การแก้ปัญหาป่าชายเลนเสื่อมโทรม ต้องให้โรงงานและฟาร์มกุ้งสร้างบ่อพักน้ำเสีย พื้นฟูป่าชายเลน โดยการปลูกป่าทดแทน ทำปะการังเทียม ไม่ให้มีการบุกรุกป่าชายเลนเพิ่มขึ้น รวมทั้งทวงคืนผืนป่า จัดตั้งชมรมอนุรักษ์ป่าชายเลน 2) การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยกำหนดพื้นที่สำหรับโซนก่อสร้าง ปลูกไม้โกงกาง ปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น และปลูกต้นไม้ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการกัดเซาะ 3) การแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะชุมชน โดยรณรงค์ให้มีการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง มีการเฝ้าระวังร่วมกัน รวมทั้งสร้างเครือข่ายในการจัดการขยะ และ 4) การแก้ไขปัญหาน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ โดยให้โรงงานอุตสาหกรรมมีระบบบำบัดน้ำเสีย บ่อเลี้ยงกุ้งต้องมีบ่อพักเลน รณรงค์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเลแทนการเลี้ยงในลำคลอง และห้ามปล่อยน้ำเสียจากบ่อกุ้งสู่ทะเลจนกว่าจะได้บำบัด

2. งานวิจัย เรื่อง “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”⁵ ศึกษาโดย น้ำผึ้ง นาพันธ์ และจักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์ (2562)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 267 คน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องระบบนิเวศชายฝั่งทะเลในระดับดีมากมีความตระหนักในคุณค่าของการส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก แต่มีพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านของพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม ด้านการใช้อย่างยั่งยืน และด้านการสงวนของหายากตามลำดับ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม พบว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และความตระหนักในคุณค่าการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเพศและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

⁵ น้ำผึ้ง นาพันธ์ และจักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์ (2562). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ต.นาเกลือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี. สืบค้น 20 มกราคม 2564 จาก [ojs.kmutnb.ac.th > article > download](https://ojs.kmutnb.ac.th/article/download)

3.7 ชาวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางทะเล

1) สัตว์ทะเลหายากเกยตื้นกว่า 1 พันตัวในปี 62-63 สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2563 นายโสภณ ทองดี⁶ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กล่าวว่า จากรายงานสถิติสถานการณ์สัตว์ทะเลหายากที่พบการเกยตื้น ช่วงปี พ.ศ. 2562-2563 พบสัตว์ทะเลหายากจำพวกเต่าทะเล พะยูน โลมา และวาฬเกยตื้น ชนิดพบเป็นซากสะสมกว่า 970 ตัว สามารถช่วยรอดชีวิตได้ 473 ตัว และสามารถปล่อยกลับลงสู่ทะเลกว่า 200 ตัว ซึ่งสาเหตุการตาย หรือการเกยตื้นส่วนใหญ่มีสาเหตุจากกิจกรรมของมนุษย์ ทั้งจากเครื่องมือประมง กลิ่นกินขยะทะเล ปัญหามลพิษปนเปื้อนในน้ำทะเล และการเสียชีวิตเนื่องจากโรคตามธรรมชาติ หลายกรณียังไม่ทราบสาเหตุการตายที่แน่ชัด กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อรวบรวมบุคลากรระดับความรู้ และเครื่องมือในการศึกษา วิจัย เพื่อช่วยชีวิตสัตว์ทะเลหายากด้วยการศึกษาพิสูจน์อัตลักษณ์ สัตว์ทะเลหายากเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์

2) พบคราบน้ำมันลอยกลางทะเลอ่าวไทย จ. นครศรีธรรมราช⁷

เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563 นายสุชานะ ปานมาศ ชาวประมงพบคราบน้ำมันขนาดใหญ่ที่สร้างความวิตกให้กับชาวประมงพื้นบ้าน ที่บริเวณอ่าวไทยหน้าบ้านบางดี ตำบลเสาเกา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากชายฝั่งประมาณ 2-3 ไมล์ ขนาดคราบน้ำมันมีความกว้างประมาณ 3-4 เมตร ยาวประมาณ 2 ไมล์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับอ่าวหว้าไทร

คราบน้ำมันเป็นสายมีความยาวกว่า 1 ไมล์ โดยได้ดำเนินการเร่งประสานหาหรือกับชาวประมงพื้นบ้านให้ติดตามสถานการณ์และหาทางแก้ไขปัญหา ขณะที่บริเวณชายหาดตำบลเกาะเพชร ตำบลหน้าสวน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบก้อนน้ำมันระลอกใหม่ ทอยยเข้ามาชายฝั่งสร้างความเสียหายอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานในท้องถิ่นว่าไม่มีขีดความสามารถในการจัดการกับน้ำมันจำนวนมหาศาลตลอดแนวชายหาดยาวกว่า 25 กิโลเมตร

ด้านนายพรศักดิ์ ศักดิ์ธานี ประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวบรวมข้อมูลรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว โดยเชื่อว่าเป็นน้ำมันดิบที่ถูกสารเคมีทำให้จับตัวเป็นก้อน รวมทั้งประสานงานกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพื่อหามาตรการในการแก้ไขปัญหาในเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และประสานกับกองทัพเรือเพื่อขอความช่วยเหลือด้วย

⁶ Kanokorn Na Ranong. (23 มิถุนายน 2563). สัตว์ทะเลหายากเกยตื้นกว่า 1 พันตัวในปี 62-63 สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์. สืบค้น 26 มกราคม 2564 จาก <https://www.bltbangkok.com/news/24833/>

⁷ Workpoint News. (1 มีนาคม 2563). พบคราบน้ำมันลอยกลางทะเลอ่าวไทย จ. นครศรีธรรมราช. สืบค้น 26 มกราคม 2564 จาก <https://workpointtoday.com/oil-sea/>

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร